ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 13. marca 2008 *

Vo veci C-446/05,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Tribunal de première instance de Bruxelles (Belgicko) rozhodujúcim v trestnoprávnej oblasti zo 7. decembra 2005 a doručený Súdnemu dvoru 14. decembra 2005, v trestnom konaní proti:

Ioannis Doulamis,

za účasti:

Union des Dentistes et Stomatologistes de Belgique (UPR),

Jean Totolidis,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory C. W. A. Timmermans, sudcovia K. Schiemann, J. Makarczyk (spravodajca), J.-C. Bonichot a C. Toader,

* Jazyk konania: francúzština.

generálny advokát: Y. Bot,
tajomník: R. Grass,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— pán Doulamis, v zastúpení: E. Koeune, advokát,

— belgická vláda, v zastúpení: A. Hubert, splnomocnená zástupkyňa,

— talianska vláda, v zastúpení: I. M. Braguglia, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci P. Gentili, avvocato dello Stato,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: F. Arbault, ako aj O. Beynet a K. Mojzesowicz, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 22. novembra 2007,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 81 ES v spojení s článkom 3 ods. 1 písm. g) ES a článkom 10 druhým odsekom ES.

2 Tento návrh bol podaný v rámci trestnoprávneho konania proti pánovi Doulamisovi, zubnému technikovi, z dôvodu porušenia jednak právnej úpravy týkajúcej sa činnosti stomatológov a lekárov a jednak právnej úpravy týkajúcej sa reklamy v oblasti zubnej starostlivosti.

Právny rámec

3 Článok 3 zákona z 15. apríla 1958 týkajúceho sa reklamy v oblasti zubnej starostlivosti (*Moniteur belge* z 5. mája 1958, s. 3542, ďalej len „zákon z 15. apríla 1958“) trestá konania, ktoré porušujú článok 1 uvedeného zákona, ktorý znie:

„Nikto nemôže priamo či nepriamo robiť akúkoľvek reklamu na účely liečenia chorôb, poranení alebo anomálií ústnej dutiny a zubov kvalifikovanou alebo nekvalifikovanou osobou v Belgicku alebo v zahraničí, najmä prostredníctvom výkladov alebo vývesných tabulí, nápisov alebo štítkov, ktoré môžu uviesť do omylu, pokiaľ ide o zákonnosť inzerovanej činnosti, prospektov, obežníkov letákov a brožúr, prostredníctvom tlače, rádia alebo kina, sľubom alebo poskytnutím výhod akejkoľvek povahy ako napríklad zľavy, bezplatného prevozu pacientov alebo prostredníctvom obchodných alebo iných agentov.

Reklamu definovanú v tomto ustanovení nepredstavuje skutočnosť, že vzájomné kliniky a polikliniky oznamujú svojim členom ordinačné dni a hodiny jednotlivých lekárov a ich zmeny.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

4 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že pán Doulamis je stíhaný najmä za reklamu na „Zubné laboratórium Jean DOULAMIS“ a „Zubnú kliniku Jean DOULAMIS“ uverejnenú v telefónnom zozname, teda reklamu, ktorú zákon z 15. apríla 1958 zakazuje. Prvý z reklamných inzerátov bol uverejnený na stránkach venovaným zubným laboratóriám a druhý na stránkach venovaným zubným klinikám. Tieto inzeráty obsahujú objektívne informácie, akými sú ponúkané služby, adresa, číslo telefónu a ordinačné hodiny oboch zariadení.

5 Pred vnútroštátnym súdom pán Doulamis uplatňoval, že reklama predstavuje nevyhnutný nástroj voľnej hospodárskej súťaže. Odvolával sa na článok 10 ES v spojení s článkom 81 ES a na rozsudok z 21. septembra 1988, Van Eycke (267/86, Zb. s. 4769), aby dokázal, že vzhľadom na povinnosť členských štátov neprijímať alebo nezachovávať v účinnosti opatrenia, a to ani vo forme zákonov alebo iných právnych predpisov, spôsobilé zmariť potrebný účinok pravidiel hospodárskej súťaže, ktoré sa uplatňujú na podniky, sú stíhania proti jeho osobe v súvislosti s reklamou v oblasti zubnej starostlivosti nedôvodné.

6 V tejto súvislosti pán Doulamis tvrdil, že vzhľadom na vykonávanú činnosť sa na zubnú kliniku, ktorú vlastní, vzťahuje pojem „podnik“ v zmysle článku 81 ES, ktorý sa uplatňuje na členov slobodných povolaní. Vnútroštátny súd sa prikláňa k názoru, že obžalovaný konal v rámci výkonu slobodného povolania a aj ako prevádzkovateľ a vlastník zubnej kliniky.

7 Tento súd uvádza, že sa zdá, že z článku 3 ods. 1 písm. g) ES v spojení s článkom 10 druhým odsekom ES a článkom 81 ES vyplýva, že členský štát nemôže prijať alebo zachovávať v účinnosti opatrenia spôsobilé zmariť potrebný účinok pravidiel hospodárskej súťaže uplatniteľných na podniky.

8 V tejto súvislosti konštatuje, že nie je vylúčené, že ustanovenia zákona z 15. apríla 1958 by mohli spochybniť slobodu obchodu medzi členskými štátmi tým, že by mohli ohroziť napĺňanie cieľov jednotného trhu medzi týmito štátmi.

9 Podľa vnútroštátneho súdu, ktorý v tejto súvislosti odkazuje na bod 89 návrhov generálneho advokáta Jacobsa vo veci, o ktorej sa rozhodlo rozsudkom z 12. septembra 2000, Pavlov a i. (C-180/98 až C-184/98, Zb. s. I-6451), vyplýva, že pokiaľ ide o rôznorodosť slobodných povolaní a osobitné vlastnosti trhov, na ktorých pôsobia, treba posúdiť v každom jednotlivom prípade, či vedie obmedzenie slobody pôsobiť na dotknutom trhu k obmedzeniu hospodárskej súťaže v zmysle článku 81 ES a prípadne zohľadniť ostatné ustanovenia Zmluvy ES, akými sú články 152 ES a 153 ES týkajúce sa ochrany verejného zdravia a spotrebiteľov.

10 Vnútroštátny súd napokon uvádza, že zo správy Komisie Európskych spoločenstiev z 9. februára 2004 o hospodárskej súťaži v odvetví slobodných povolaní [KOM(2004) 83 v konečnom znení] vyplýva, že obmedzenia v oblasti reklamy v rámci týchto povolaní ohrozujú hospodársku súťaž.

11 Za týchto podmienok sa Tribunal de première instance de Bruxelles rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 81 ES v spojení s článkom 3 ods. 1 písm. g) ES a článkom 10 druhým odsekom ES vykladať v tom zmysle, že je s ním v rozpore, aby vnútroštátny zákon, v prejednávanej veci zákon [z 15. apríla 1958], zakázal (akejkoľvek osobe a) poskytovateľom zubnej starostlivosti v rámci slobodného povolania alebo zubnej ordinácie, aby robili priamo alebo nepriamo akúkoľvek reklamu v oblasti zubnej starostlivosti?“

O prejudiciálnej otázke

O prípustnosti

12 Belgická a talianska vláda pochybujú o prípustnosti tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

13 V tomto ohľade treba pripomenúť, že v súlade s ustálenou judikatúrou v rámci spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi zakotvenej v článku 234 ES prináleží iba vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva spor a ktorý nesie zodpovednosť za následné súdne rozhodnutie, aby so zreteľom na osobitosti veci posúdil tak potrebu rozhodnutia v prejudiciálnom konaní na vyhlásenie svojho rozsudku, ako aj dôležitosť otázok, ktoré kladie Súdnemu dvoru. V dôsledku toho, ak sa položené prejudiciálne otázky týkajú výkladu práva Spoločenstva, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť (pozri rozsudky z 13. marca 2001, PreussenElektra, C-379/98, Zb. s. I-2099, bod 38, a z 19. februára 2002, Arduino, C-35/99, Zb. s. I-1529, bod 24).

14 Súdny dvor však rovnako rozhodol, že mu za výnimočných okolností prináleží skúmať podmienky, za akých sa vnútroštátny súd na neho obrátil s cieľom preveriť svoju vlastnú právomoc. Odmietnutie rozhodovať o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom je možné len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Spoločenstva nemá žiaden vzťah k realite alebo predmetu sporu vo veci samej, ak ide o problém hypotetickej povahy, alebo tiež vtedy, ak Súdny dvor nemá k dispozícii skutkové alebo právne podklady nevyhnutné na užitočné zodpovedanie otázok, ktoré sú mu položené (pozri najmä rozsudky Arduino, už citovaný, bod 25, a z 21. februára 2008, Part Service, C-425/06, Zb. s. I-897, bod 34).

15 V prejednávanej veci však nie je splnená žiadna z týchto podmienok.

16 V podstate treba konštatovať, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu vymedzuje vnútroštátny skutkový a právny rámec, v ktorom sa položená otázka kladie. Okrem toho vnútroštátny súd uvádza presné dôvody, ktoré ho viedli k tomu, aby sa spýtal na výklad práva Spoločenstva a položil Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku.

17 Preto treba konštatovať, že návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný Tribunal de première instance de Bruxelles je prípustný.

O veci samej

18 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či bráni článok 81 ES v spojení s článkom 3 ods. 1 písm. g) ES a článkom 10 druhým odsekom ES vnútroštátnej právnej úprave, akou je zákon z 15. apríla 1958, ktorý zakazuje akejkoľvek osobe a poskytovateľom zubnej starostlivosti v rámci slobodného povolania alebo zubnej ordinácie, aby robili priamo alebo nepriamo akúkoľvek reklamu v oblasti zubnej starostlivosti, nakoľko takýto zákaz môže predstavovať prekážku voľnej hospodárskej súťaže.

19 Podľa ustálenej judikatúry, hoci je pravdou, že články 81 ES a 82 ES sa samy osebe týkajú iba správania podnikov a nie zákonov alebo iných právnych predpisov členských štátov, nič to nemení na skutočnosti, že tieto články v spojení s článkom 10 ES zavádzajúcim povinnosť spolupráce ukladajú členským štátom, aby neprijímali alebo nezachovávali v účinnosti opatrenia, a to ani vo forme zákonov alebo iných právnych predpisov, spôsobilé zmariť potrebný účinok pravidiel hospodárskej súťaže, ktoré sa uplatňujú na podniky (pozri rozsudok z 5. decembra 2006, Cipolla a i., C-94/04 a C-202/04, Zb. s. I-11421, bod 46).

20 Ako už Súdny dvor rozhodol, k porušeniu článkov 10 ES a 81 ES dôjde vtedy, ak členský štát buď nariadi, alebo zvýhodní uzatváranie kartelových dohôd v rozpore s článkom 81 ES, alebo posilní účinky takýchto dohôd, alebo ak zbaví svoju vlastnú právnu úpravu jej štátneho charakteru tým, že prenesie zodpovednosť za prijatie rozhodnutí zasahujúcich do oblasti hospodárstva na súkromné subjekty (rozsudok Cipolla a i., už citovaný, bod 47).

21 Je teda potrebné uviesť, že sa na taký zákon, akým je zákon z 15. apríla 1958, v rozsahu, v akom zakazuje poskytovateľom zubnej starostlivosti robiť reklamu, nevzťahuje žiadna z domnienok uplatnenia článku 10 ES v spojení s článkom 81 ES.

22 V podstate tak, ako uviedol generálny advokát v bode 71 svojich návrhov, v prejednávanej veci neexistuje nijaká okolnosť, ktorá by dokazovala, že zákon z roku 1958 zvýhodňuje, posilňuje alebo kodifikuje kartel alebo dohodu podnikov. Takisto z rozhodnutia vnútroštátneho súdu nevyplýva, že by predmetný právny predpis bol zbavený štátneho charakteru tým, že dotknutý členský štát preniesol zodpovednosť za prijatie rozhodnutí zasahujúcich do oblasti hospodárstva na súkromné hospodárske subjekty.

23 Napokon za predpokladu, že pán Doulamis môže byť ako vlastník zubnej kliniky označený za „podnik“ v zmysle článku 81 ES, tak ako ho vykladá Súdny dvor (pozri v tomto zmysle rozsudok z 23. apríla 1991, Höfner a Elser, C-41/90, Zb. s. I-1979, bod 21), z rozhodnutia vnútroštátneho súdu nevyplýva, že by šlo o nejakú dohodu medzi podnikmi, rozhodnutie združení podnikov alebo zosúladený postup, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a ktoré majú za cieľ alebo následok vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci spoločného trhu.

24 Z tohto dôvodu treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 81 ES v spojení s článkom 3 ods. 1 písm. g) ES a článkom 10 druhým odsekom ES nebráni

vnútroštátnej právnej úprave, akou je zákon z 15. apríla 1958, ktorý zakazuje akejkoľvek osobe a poskytovateľom zubnej starostlivosti v rámci slobodného povolania alebo zubnej ordinácie, aby robili akúkoľvek reklamu v oblasti zubnej starostlivosti.

O trovách

25 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

Článok 81 ES v spojení s článkom 3 ods. 1 písm. g) ES a článkom 10 druhým odsekom ES nebráni vnútroštátnej právnej úprave, akou je zákon z 15. apríla 1958 týkajúci sa reklamy v oblasti zubnej starostlivosti, ktorý zakazuje akejkoľvek osobe a poskytovateľom zubnej starostlivosti v rámci slobodného povolania alebo zubnej ordinácie, aby robili akúkoľvek reklamu v oblasti zubnej starostlivosti.

Podpisy